Cənub Qaz Dəhlizi enerji təhlükəsizliyi və enerjinin şaxələndirilməsi layihəsidir

XXI əsrin ən böyük layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi dörd seqmentdən – "Şahdəniz Mərhələ-II", Cənubi Qafqaz Boru Kəməri, TANAP və TAP qaz boru kəmərlərindən ibarətdir. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin toplantısına hər dəfə Azərbaycan evsahibliyi edir. Bu isə ölkəmizin layihədə aparıcı rolunu təsdiqləyən mühüm amillərdən biridir.

Bu gün enerji təhlükəsizliyi bütün ölkələrin milli təhlükəsizlik məsələsidir. Enerjinin şaxələndirilməsi də istehlakçı və istehsalçı ölkələr üçün vacibdir. Beləliklə, zənnimcə, biz misilsiz əməkdaşlıq formatına nail olmuşuq. Düzgün hesablanmış maraqlar balansı var ki, burada istehsalçı olan Azərbaycanın maraqları tranzit və istehlakçı ölkələrin maraqları ilə üst-üstə düşür. Məhz bunun nəticəsində bəzilərinin o qədər də real hesab etmədikləri bir layihənin həyata keçirilməsi mümkün olmuşdur.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Ötən il toplantı pandemiya səbəbindən videokonfrans formatında keçirilsə də, bu dəfə müvafiq şərtlərə əməl edilməklə Avropa İttifaqının komissarları, həmçinin ABŞ, Böyük Britaniya, Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya, Yunanıstan, Bolqarıstan, Albaniya, Xorvatiya, Macarıstan, Monteneqro, Rumıniya, Serbiya, Şimali Makedoniya, Moldova, Bosniya və Herseqovina, Ukrayna və Türkmənistanın yüksək səviyyəli nümayəndələri Bakıda reallaşan iclasda iştirak ediblər.

Yeri gəlmişkən, 2018-ci il mayın 29-da Səngəçal terminalında Cənub Qaz Dəhlizinin rəsmi açılış mərasimi keçirilib və Azərbaycan təbii qazı Cənub Qaz Dəhlizi sisteminə vurulub. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində qurulan "Şahdəniz Alfa" və "Şahdəniz Bravo" platformalarından birgə qaz hasilatına başlanılıb. 2018-ci il iyulun sonunda isə "Şahdəniz Bravo" platformasından ilk qaz əldə olunduğu vaxtdan hasilat tədricən artıb. Mövcud "Şahdəniz" qurğularının hasilat gücü gündəlik 56 milyon (ildə 20 milyard) standart kubmetr təşkil edib.

Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycanın böyük tarixi qələbəsidir

Azərbaycan Prezidenti Məşvərət Şurasının ötən illərdəki iclaslarında əldə olunan uğurlar barədə məlumatlar verildiyini vurğulayaraq, bu ənənənin indi də davam etdirildiyini xatırladıb: 2020-ci il dekabrın 31-də Cənub Qaz Dəhlizinin sonuncu hissəsi olan TAP layihəsi tamamlanıb. Dövlətimizin başçısı layihədə iştirak edən bütün tərəflərə, ilk növbədə, Avropa Komissiyasına minnətdarlığını bildirib: "Milli səviyyədə koordinasiya bizə bu nəhəng layihəni – XXI əsrin ən böyük layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizini icra etməyə kömək etdi. Onun dəyəri 33 milyard ABŞ dollarıdır. Eyni zamanda, əlbəttə ki, biz enerji şirkətlərinin, tikinti şirkətlərinin, investorların fəal iştirakı olmadan uğur qazana bilməzdik. Bu gün onlar buradadırlar. Əlbəttə, onların, eləcə də beynəlxalq maliyyə institutlarının töhfəsi çox dəyərli idi. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi həm də müasir tarixdə çox azsaylı layihələrdən biridir ki, onun icrasına bütün aparıcı beynəlxalq maliyyə institutları öz töhfəsini vermişdir – Dünya Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, Avropa İnvestisiya Bankı, Asiya İnfrastruktur və İnvestisiya Bankı. Beləliklə, aparıcı beynəlxalq maliyyə institutları bu layihənin icrası üçün kredit və maliyyə vəsaiti ayırdı. İndi biz bütün nöqteyi-nəzərlərdən mürəkkəb olan bu layihənin yüksək səmərəliliklə tamamlanmasına görə həqiqətən də fərəhlənə bilərik".

(ardı 3-cü səhifədə)

Cənub Qaz Dəhlizi enerji təhlükəsizliyi və enerjinin şaxələndirilməsi layihəsidir

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Ölkə rəhbəri çıxışında Məşvərət Şurasının əlavə qaz mənbəyinə tələbatın artdığı indiki şəraitdə ənənəvi əməkdaşlıq sahələrinin, gələcək planların, eyni zamanda, bərpa olunan enerji mənbələri ilə bağlı məsələlərin müzakirəsinə zərurət yarandığını diqqətə çatdıraraq, Azərbaycanın "yaşıl enerji" layihələrinin gerçəkləşməsində önəmli tədbirlər həyata keçirdiyini vurğulayıb.

İclasda Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin tamamlanmasından sonra ölkəmizin beynəlxalq bazarlara, o cümlədən, Avropa bazarlarına ixracı artıra bildiyi, ötən il ərzində 19 milyard kubmetr, o cümlədən, Türkiyəyə 8,5 milyard, İtaliyaya 7 milyard kubmetr təbii qaz verildiyi, yerdə qalan həcmin isə komandanın başqa üzv ölkələrinə – Gürcüstan, Yunanıstan və Bolqarıstana göndərildiyi, Albaniyanın da öz qazpaylayıcı şəbəkəsini tamamlayan kimi Azərbaycan qazını əldə edəcəyi bildirilib.

Prezident İlham Əliyev çıxışında Azərbaycanın neft ixracına 2006-cı ildən başladığını, təchizatda heç bir fasilə olmadığını, müqavilə şərtlərinin pozulmadığını, enerji siyasəti arxasında heç bir siyasi gündəmin nəzərdə tutulmadığını da qeyd edib. Dövlət başçısı bu məqamla bağlı deyib: "Bizim enerji siyasətimiz həmişə çox açıq, şəffaf, biznes və nəticələrə hesablanmış olub, əməkdaşlığa və qarşılıqlı dəstəyə gətirib çıxarıb. İndi isə mən qaz alan ölkələrin bazarlarında Azərbaycan qazının payı ilə əlaqədar son məlumatlara baxanda görürəm ki, bu ölkələrin bəziləri qaz istehlakının 80 faizini, digərləri isə 15-20 faizini Azərbaycandan alırlar və bu göstəricilər artır. Çünki biz hasilatı artırmağı planlaşdırırıq. Bu il biz keçən illə müqayisədə qaz bazarındakı vəziyyətin sabit olmamasını nəzərə alaraq daha çox ixrac edəcəyik. Həmçinin qiymətlər də çox dəyişkəndir...".

Yeni yataqların işlənilməsi hesabına istehsal həcmi artacaq

Ölkə rəhbəri toplantıda Azərbaycanın təsdiqlənən qaz ehtiyatının 2,6 trilyon kubmetr, təkcə "Şahdəniz" kimi ən böyük yatağın ehtiyatının isə bir trilyon kubmetr təşkil etdiyini diqqətə çatdırıb. Eyni zamanda, bu həcmin gələcəkdə daha çox artırılacağına əminliyini də bildirib. Bunun isə gələcəkdə müasir texnologiyalar əsasında yeni neft və qaz yataqlarının işlənilməsi ilə bağlı təcrübədən şərtləndiyini xatırladıb: "Çünki bu gün bu sahədə texnologiya sürətlə inkişaf edir. Buna görə də mən əminəm ki, Azərbaycanın isbat edilmiş qaz ehtiyatları daha da çox olacaq. Dediyim kimi, "Şahdəniz" Azərbaycanda əsas qaz yatağıdır və bu vaxtadək Cənub Qaz Dəhlizinə töhfə verən yeganə yataqdır. Lakin digər layihələr üzərində də iş gedir. Ümid edirik ki, ən böyük qaz kondensatı yataqlarından biri olan "Abşeron"da tezliklə hasilata başlanılacaq. Ola bilsin, bir ildən də az müddətdə. İş mərhələlərlə aparılacaq. "Abşeron"da birinci mərhələdə 1,5 milyard kubmetr qaz hasil olunacaq. Bu, böyük bir həcm deyil. Lakin düşünürəm ki, bəzi ölkələr üçün əhəmiyyətli göstəricidir. Bu, bizim də artan tələbatımızı qarşılaya və həmçinin ixrac imkanlarını təmin edə bilər".

"Babək" yatağından da yüksək göstəricilər əldə ediləcəyi gözlənilir. Onun təxmin olunan qaz ehtiyatı 400 milyard kubmetrdir. "Ümid" yatağının qaz ehtiyatı, təqribən, 200 milyard kubmetr təşkil edir. Çoxdan istismarda olan "Azəri-Çıraq-Günəşli" neft-qaz yatağına da böyük ümid bəslənilir. Bu yatağın tezliklə istismara veriləcəyi gözlənilən dərin qaz hissəsindən isə yüz milyardlarla kubmetr qaz hasil olunacağı proqnozlaşdırılır.

Qarabağın enerji təhlükəsizliyi qarşıya mühüm vəzifə kimi qoyulub

Dövlətimizin başçısı çıxışında bildirib ki, Azərbaycanda əhalinin sayının artması ilə bərabər, sənayenin inkişafı da enerji məhsullarına daxili tələbatı artırıb. Ötən il ölkədə qeyri-enerji əsaslı sənayedə müsbət rekord göstəricinin qeydə alınması, bu sektorda 20 faiz artımın əldə olunması, həmçinin işğaldan azad edilən ərazilərimizi qazlaşdırılması zərurəti respublikamızın əlavə həcmdə qaza ehtiyacını ortaya çıxarıb.

Şübhəsiz ki, sürətlə aparılan bərpadan sonra Azərbaycanın keçmiş məcburi köçkünlərini geri qaytarmaq, məskunlaşdırmaq planları öz istehlakımız üçün əlavə qaza ehtiyacımızı qaçılmaz edəcək. Belə halda isə təbii ki, bərpaolunan enerji mənbələri ilə bağlı tədbirlər də reallaşdırılacaq.

Yeri gəlmişkən, dünyanın xam neft, təbii qaz, neft-kimya məhsulları, neft məhsulları və elektrik enerjisi ixrac edən az sayda ölkələrindən biri olan Azərbaycanın elektrik enerjisi potensialı əsasən daxili istehlaka hesablanıb.

Ötən 18 il ərzində Azərbaycanın elektrik enerjisi infrastrukturuna böyük həcmdə investisiya yatırılıb. Elektrik enerjisi xətləri demək olar ki, tamamilə müasirləşdirilib, yeni elektrik stansiyaları işə salınıb. Məsələn, tezliklə Qobu qəsəbəsində demək olar ki, 400 meqavat gücündə yeni elektrik stansiyasının açılışı nəzərdə tutulub. Ötən ay əcnəbi investor, enerji bazarında tanınan, Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkəti tərəfindən maliyyələşdiriləcək ilk böyük bərpaolunan enerji mənbəyi layihəsinin – 240 meqavat gücündə külək elektrik stansiyasının təməlqoyma mərasimi keçirilib. Məhz bütün bu layihələrin sayəsində Davos Dünya İqtisadi Forumunun qiymətləndirməsinə əsasən, enerjiyə əlçatanlıq reytinqində ölkəmiz dünyada ikinci yerdə qərarlaşıb.

İclasda Azərbaycanın elektrik enerjisinə regional bazarda da ehtiyac olduğunu diqqətə çatdıran dövlətimizin başçısı deyib: "Bəlkə də, biz daha uzağa, Avropaya qədər gedə bilərik. Çünki bu gün biz dörd qonşu ölkəyə – Türkiyə, Rusiya, Gürcüstan və İrana elektrik enerjisi ixrac edirik. Həcm artır. Bizim Azərbaycanda bərpaolunan enerji mənbəyimiz nə qədər çox olsa, biz ixrac üçün daha çox qaza qənaət edəcəyik. Məsələn, mənim indicə qeyd etdiyim elektrik stansiyası – külək elektrik stansiyası ilə biz 200 və ya 300 milyon kubmetr qaza qənaət edəcəyik. Bu, yaxşı göstəricidir və istehlakı böyük olmayan ölkələr üçün ciddi dəyişiklik ola bilər. Beləliklə, bizim "yaşıl enerji" strategiyamız hazırda təkcə qiymətləndirilmə deyil, həm də planlamanın yekun mərhələsindədir".

"Yaşıl enerji" zonasının yaradılması prioritet istiqamətdir

Prezident İlham Əliyev Məşvərət Şurasının iclasında Azərbaycanın işğaldan azad edilən əraziləri üçün xüsusi proqram olduğunu, respublika Energetika Nazirliyinin aparıcı beynəlxalq şirkətlərlə birlikdə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda "yaşıl enerji" zonası üçün konseptual proqnoz hazırladığını bildirib. Dövlətimizin başçısı, həmçinin artıq adları çəkilən bölgələrdə bərpaolunan mənbələrin potensialının beynəlxalq qiymətləndirməsinin aparıldığını və ilkin rəqəmlərin çox ümidverici olduğunu xatırladıb: "Külək enerjisində potensial, təxminən, 7200 meqavat, Günəş enerjisində potensial isə 2000 meqavatdan çoxdur. Yeri gəlmişkən, sizi məlumatlandırmaq istərdim ki, bizim neft-qaz sahəsində strateji tərəfdaşımız olan BP işğaldan azad edilmiş ərazilərdə, xüsusilə Cəbrayıl rayonunda işləməyə böyük maraq göstərir. Biz artıq orada 200 meqavatdan çox gücə malik bərpaolunan enerji mənbəyinin tikintisi ilə bağlı BP ilə danışıqlar mərhələsindəyik".

Toplantıda Azərbaycan Energetika Nazirliyinin hazırda bərpaolunan enerjiyə investisiyaların yatırılması ilə bağlı aparıcı beynəlxalq enerji şirkətləri ilə fəal danışıqlar mərhələsində olduğu, ölkəmizin bu sahədə zəngin potensialının mövcudluğu, təkcə Xəzər dənizinin bu sahədə texniki potensialının 150 min meqavatdan çox təşkil etdiyi də diqqətə çatdırılıb.

Vaqif BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"